

Άσωτος αλλά όχι άσωστος

Ορθοδοξία / Θεολογία

Σοφία Μπεκρή, φιλόλογος-θεολόγος

Το δράμα του ανθρώπου που αναζητά την ελευθερία του μακριά από τον Θεό και αντί να ελευθερωθή υποδουλώνεται και αποκτηνώνεται μας περιγράφει η περικοπή του Ασώτου, που παρουσιάζει ο κοινωνικός ευαγγελιστής Λουκάς (ιε' 11-32). Και είναι τόσο αντιπροσωπευτική της περιπέτειας όλων των ανθρώπων που απομακρύνονται από τον Θεό η περιγραφή αυτή, και τόσο αληθινοί και διαχρονικοί οι πρωταγωνιστές της, ώστε δικαίως ειπώθηκε ότι, ακόμη και εάν χανόταν όλο το Ευαγγέλιο και σωζόταν μόνον αυτή η περικοπή, θα ήταν από μόνη της επαρκής, για να δώσει το μήνυμα του ευαγγελικού λόγου.

Ποιο είναι αυτό; Είναι το εξαιρετικά αισιόδοξο και ελπιδοφόρο μήνυμα ότι και ο άσωτος, ο κάθε άσωτος, μπορεί να σωθή, αρκεί να το θελήσει και να μετανοήσει. Και εδώ ακριβώς έγκειται το μεγαλείο του φιλεύσπλαχνου πατρός. Μόλις βλέπει τον άσωτο υιό του να επιστρέφει μετανοημένος, δεν ζητάει εξηγήσεις για την ασωτία του, ούτε τον μαλώνει για την παρεκτροπή του. Γνωρίζει, βεβαίως, ο στοργικός πατέρας αλλά και καλός καρδιογνώστης, Εκείνος ο Οποίος ετάζει

(=εξετάζει, διερευνά) νεφρούς και καρδιάς, ότι ο υιός του είναι πληγωμένος από τις δυσκολίες που συνάντησε, απογοητευμένος από την προδοσία των φίλων, εξουθενωμένος από την ταλαιπωρία και την αποστασία, και το μόνο που χρειάζεται είναι η αποδοχή, η ανοιχτή και ζεστή αγκαλιά που τόσο στερήθηκε, η αγάπη που τόσο του έλλειψε μακριά από τον πατέρα.

Έχουμε και άλλοτε πεί ότι οι πρώτες εβδομάδες του Τριωδίου είναι προπαρασκευαστικές για την εισαγωγή στο κυρίως «σώμα», την Μεγάλη Σαρακοστή. Πράγματι, τόΤριώδιο ομοιάζει στην διάταξή του με το ανθρώπινο σώμα, που είναι τριμερές. Έχει και αυτό, όπως το σώμα, τα άκρα, -τις τέσσερις πρώτες Κυριακές-, τον κορμό, -τις έξι εβδομάδες της Μεγάλης Τεσσαρακοστής-, και την κεφαλή, -την Μεγάλη Εβδομάδα-, που οδηγεί μέσα από την αποκορύφωση, την σταύρωση και τα πάθη του Χριστού, στην ζωηφόρο Ανάστασή Του.

Οι δύο πρώτες, λοιπόν, Κυριακές του Τριωδίου είναι Κυριακές πορείας. Την πρώτη Κυριακή ο Τελώνης και ο Φαρισαίος «ανέβησαν εις το ιερόν προσεύξασθαι», αλλά μόνον ο ένας εξ αυτών, ο τελώνης, «κατέβη δεδικαιωμένος». Τι σχέση έχει ο τελώνης με τον άσωτο της δεύτερης Κυριακής του Τριωδίου; Ο πρώτος άνοιξε το Τριώδιο με την ταπείνωση, όπως αναφέραμε σε προηγούμενο άρθρο μας, ο δεύτερος πορεύθηκε τον δρόμο της επιστροφής προς τον πατέρα, επίσης με ταπείνωση και μετάνοια.

Ανάβαση, κατάβαση, πορεία. Για να φθάσουμε στην κορυφή, στην ανάσταση, χρειάζεται να ξεκινήσουμε από την βάση και σιγά σιγά να ανέλθωμε. Τα άκρα, και

μάλιστα τα πόδια, είναι εκείνα που κινητοποιούν το υπόλοιπο σώμα και συγχρόνως το στηρίζουν. Όπως όλα τα μέλη του σώματος είναι άρρηκτα συνδεδεμένα το ένα με το άλλο, έτσι και οι Κυριακές του Τριωδίου είναι οργανικά δεμένες μεταξύ των, από απόψεως περιεχομένου.

Εξ άλλου οι τα πάντα καλώς διαταξάμενοι Πατέρες άρμωσαν έτσι τα «μέλη» του «σώματος του Τριωδίου», ώστε το κάθε προηγούμενο μέλος να δίνει την σκυτάλη στο επόμενο, κ.ο.κ. Η ταπείνωση λοιπόν του τελώνου είναι προπαρασκευαστική αρετή, χωρίς την οποία αδυνατεί να οδηγηθή κάποιος στην μετάνοια που επιδεικνύει τελικά ο άσωτος. Άλλωστε και ο ίδιος ο άσωτος παίρνει την απόφαση να επιστρέψη στον οίκο του πατρός του («αναστάς πορεύσομαι»), αφού πρώτα έχει ταπεινωθή αρκετά, ώστε να μην τρέφη αξιώσεις να γίνη δεκτός από αυτόν παρά μόνον ως «ένας των μισθίων» του.

Φανταστήτε όμως να μην ταπεινωνόταν ο άσωτος και να μην έτρωγε ξυλοκέρατα, ώστε να αναγκαστή να θυμηθή πόσοι μίσθιοι του πατρός του περισσεύουσιν άρτων, ενώ αυτός λιμώ απόλλυται. Δεν θα ερχόταν ποτέ «εις εαυτόν» και δεν θα έπαιρνε ποτέ την απόφαση για επιστροφή. Θα μου πήτε και άλλοι άσωτοι μπορεί να πάρουν την απόφαση για επιστροφή αλλά το ζήτημα είναι τι βρίσκουν όταν γυρίζουν! Βρίσκουν έναν πατέρα η μιάν μάνα να τους περιμένη με ανοικτές αγκάλες η μήπως γυρίζουν σε διαλυμένα σπίτια και αντί για θαλπωρή συναντούν παγερή αδιαφορία; Και τότε πιά κυλούν και πάλι στον βούρκο με μεγαλύτερη απόγνωση!

Ο άσωτος, όμως, του Ευαγγελίου διατηρούσε βαθιά μέσα του την ανάμνηση της προτέρας αρχοντιάς. Έτσι έκανε το πρώτο βήμα μετανοίας: συνειδητοποίησε την ανωτερότητα του προηγούμενου βίου και ένοιωσε καλύτερα τον δικό του ξεπεσμό. Η αρχή είχε γίνει. Το δεύτερο βήμα ήταν ευκολώτερο, η απόφαση για επιστροφή: «αναστάς πορεύσομαι». Όταν έχουν γίνει τα δύο προηγούμενα βήματα, το τρίτο βήμα έρχεται ως φυσικό επακόλουθο, η συντριβή και η ειλικρινής μετάνοια: «πάτερ, (...) ήμαρτον εις τον ουρανόν και ενώπιόν σου...ποίησόν με ως ένα των μισθίων σου». Οποία ταπείνωση! Αυτός, ένα πρώην βασιλόπουλο, δέχεται να γίνη ένας «δούλος» του πατρός του, ένας κοινός υπηρέτης.

Αλλά και πόσο φοβερό αυτό που ακολουθεί! Την στιγμή που ο άσωτος ανακοινώνει την ταπεινωτική του απόφαση να υποδουλωθή στον πατέρα, ο πατέρας τον εξυψώνει, αποκαθιστώντας τον στον θρόνο του υιού και δίνοντάς του πάλι τα βασιλικά διαπιστευτήρια: «την στολήν την πρώτην», «τον δακτύλιον εις την χείρα και υποδήματα εις τους πόδας». Αυτό είναι το τέταρτο και σημαντικώτερο βήμα μετανοίας που επισφραγίζει όλα τα προηγούμενα: η πορεία σε νέο δρόμο, με νέα υποδήματα, όχι πλέον της ασωτίας αλλά της σωτηρίας.

Αυτή η σωτηρία του χαρίστηκε βεβαίως ως δώρο από τον πατέρα, που το αποδέχεται όμως ο άσωτος οικειοθελώς και το έχει κερδίσει και με την δική του προσπάθεια. Μεγάλη πράγματι επιτυχία, ένα αληθινό θαύμα, να είναι κανείς άσωτος (άσωστος), «νεκρός» και «απολωλός» και να αναζητή και να ανασταίνεται! Ποιος δεν θα χαιρόταν με την μεγάλη αυτήν χαρά; Ποιος δεν θα ήθελε να συμμετάσχη στο εορταστικό αυτό δείπνο που προσφέρει ο πατέρας για την ανέλπιστα -για τους άλλους, όχι για τον ίδιο- επιστροφή του παιδιού του;

Και όμως ο μεγάλος υιός όχι μόνον δεν χαιρείται αλλά οργίζεται κιόλας. Πως είναι δυνατόν να τιμά ο πατέρας τον άσωτο υιό του, αυτόν που κατέφαγε τον βίον μετά πορνών, θυσιάζοντας, μάλιστα, τον μόσχο τον σιτευτό; Μεγάλο το πρόβλημα του μεγάλου αδελφού. Δεν μπορεί να χαρή με την κοινή χαρά. Δεν πανηγυρίζει με την επιστροφή του αδελφού του. Νοιώθει ότι ο πατέρας τον υποτιμά, αυτόν που του δούλεψε «τοσαύτα έτη».

Τι κοινό έχει ο μεγάλος αδελφός με τον Φαρισαίο της περασμένης Κυριακής; Και ο ένας και ο άλλος θεωρούν τον εαυτό των ανώτερο και περιφρονούν τους κατά κόσμο απαξιωμένους, τους τελώνες και τους ασώτους. Δεν μπορούν να χωνέψουν πως ένας κύριος, στην προκειμένη περίπτωση ο πατέρας, μπορεί να συντρώγη και να συμπιή με τελώνες, πόρνες και ασώτους! Αδιανόητο για τον δικό τους καθωσπρεπισμό και για την δική των δικαιοσύνη. Άλλο όμως το μέτρο της θείας δικαιοσύνης και ματαία (;) η προσπάθεια του πατρός να πείση τον μεγάλο του γιό, «τον υιό της κληρονομίας» του, να χαρή και να ευφρανθή με την ανάσταση του πεπτωκότος αδελφού του.

Εμείς, αδελφοί μου, με ποιόν από τους δύο αδελφούς επιλέγομε να ομοιάσωμε; Με τον άσωτο υιό που όμως τελικά σώζεται, χάρη στην ταπείνωση και στην μετάνοιά του, η μήπως με τον ακοινωνήτο μεγάλο αδελφό, ο οποίος «ουκ ήθελεν εισελθείν» στο κοινό δείπνο, για μην μολυνθή από τον άσωτο;

Εάν θέλωμε, πάντως, να γευθούμε τα αγαθά της αιωνίου και κοινής Βασιλείας του πατρός, ας αγωνιστούμε να ταπεινωνώμαστε και να μετανοούμε ειλικρινώς, όπως ο άσωτος υιός, για να εύρωμε σωτηρία και έλεος παρά του μόνου αγαθού και

ελεήμονος κοινού πατρός του εν τoις ουρανοίς. Γένοιτο!

<https://bit.ly/3K2wQOg>